

Datum van
inontvangstneming

:

09/08/2018

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C-432/18 – 1

Zaak C-432/18

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

2 juli 2018

Verwijzende rechter:

Bundesgerichtshof (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

12 april 2018

Verzoekster tot Revision:

Consorzio Tutela Aceto Balsamico di Modena

Verweerster in Revision:

BALEMA GmbH

BUNDESGERICHTSHOF

BESLISSING

[OMISSIS]

uitgesproken op:
12 april 2018
[OMISSIS]

In de zaak

Consorzio Tutela Aceto Balsamico di Modena, [OMISSIS] Italië,

verweerster en verzoekster tot Revision,

[OMISSIS]

NL

tegen

BALEMA GmbH, [OMISSIS] Kehl-Marlen,

verzoekster en verweerster in Revision,

[OMISSIS]

[Or. 2]

heeft de eerste Zivilsenat (burgerlijke kamer) van het Bundesgerichtshof (hoogste federale rechter in burgerlijke en strafzaken, Duitsland) na de terechtzitting op 1 februari 2018 [OMISSIS]

beslist:

- I. De behandeling van de zaak wordt geschorst.
- II. Het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag betreffende de uitlegging van artikel 1 van verordening (EG) nr. 583/2009 van de Commissie van 3 juli 2009 houdende inschrijving van een benaming in het register van beschermde oorsprongsbenamingen en beschermde geografische aanduidingen [Aceto Balsamico di Modena (BGA)] (PB 2009, L 175, blz. 7):

Geldt de bescherming van de volledige benaming „Aceto Balsamico di Modena” ook voor het gebruik van de niet-geografische bestanddelen van de volledige benaming („Aceto”, „Balsamico”, „Aceto Balsamico”)?

[Or. 3]

Motivering

- 1 A. Verzoekster vervaardigt op azijn gebaseerde producten en brengt deze in de handel in de regio Baden. Zij verkoopt al minstens 25 jaar producten onder de benaming „Balsamico” en „Deutscher Balsamico” met de hieronder afgebeelde etiketten, waarop de volgende gegevens vermeld staan: „Theo der Essigbrauer, Holzfassreifung, Deutscher Balsamico traditionell, naturtrüb aus badischen Weinen” (Theo der Essigbrauer, gerijpt in houten vaten, traditionele Duitse balsamico, van nature troebel, vervaardigd uit wijnen van Baden) en „1. Deutsches Essig-Brauhaus, Premium, 1868, Balsamico, Rezeptur No. 3” (eerste Duitse azijnstokerij, premium, 1868, balsamico, receptuur nr. 3).

2

Geanonimiseerde versie

- 2 Verweerster is een vereniging van producenten van producten met de benaming „Aceto Balsamico di Modena”. Dit is een benaming als bedoeld in verordening (EG) nr. 583/2009 van de Commissie van 3 juli 2009 houdende inschrijving van een benaming in het register van beschermde oorsprongsbenamingen en beschermde geografische aanduidingen [Aceto Balsamico di Modena (BGA)] voor azijn uit de streek Modena.

[Or. 4]

- 3 Verweerster is van mening dat het gebruik van de benaming „Balsamico” door verzoekster in strijd is met de bescherming van de geografische aanduiding „Aceto Balsamico di Modena” en heeft haar derhalve een waarschuwing gegeven.
- 4 De door verzoekster ingestelde vordering tot verkrijging van een negatieve verklaring voor recht is afgewezen [OMISSIS].
- 5 In hoger beroep heeft verzoekster gevorderd voor recht te verklaren dat zij niet jegens verweerster verplicht is om zich te onthouden van het gebruik van de benaming „Balsamico” voor producten die op azijn zijn gebaseerd en in Duitsland zijn vervaardigd, indien deze benaming wordt gebruikt in de hieronder afgebeelde vorm:

[weergave van de hierboven afgebeelde etiketten]

- 6 De appelrechter heeft de vordering toegewezen [OMISSIS]. Met het door de appelrechter toegestane beroep in Revision, waarvan verzoekster de verwerping vraagt, handhaaft verweerster haar verzoek tot afwijzing van de vordering.
- 7 B. De uitkomst van het beroep in Revision hangt af van de uitlegging van artikel 1 van verordening (EG) nr. 583/2009. Alvorens er een uitspraak over dit beroep wordt gedaan, dient de behandeling dan ook te worden geschorst en dient het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) overeenkomstig artikel 267, lid 1, onder b), en lid 3, VWEU, om een prejudiciële beslissing te worden verzocht.
- 8 I. De appelrechter heeft de vordering ontvankelijk en gegrond verklaard. Daartoe heeft hij het volgende uiteengezet:
- 9 De vordering tot verkrijging van een verklaring voor recht is ontvankelijk. De vordering is tevens gegrond, daar verweerster niet het recht heeft van verzoekster te vorderen dat zij zich onthoudt van het gebruik van de benaming „Balsamico” voor azijn. Van een dergelijk recht krachtens § 135, lid 1, Markengesetz (Duitse merkenwet; hierna: „MarkenG”) is geen sprake, omdat het gebruik van die benaming [Or. 5] artikel 13, lid 1, eerste alinea, onder b), van verordening (EU) nr. 1151/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 21 november 2012 inzake kwaliteitsregelingen voor landbouwproducten en levensmiddelen (basisverordening) niet schendt. De door verordening (EG) nr. 583/2009 verleende bescherming van de benaming „Aceto Balsamico di Modena” geldt alleen voor de volledige benaming en niet voor de niet-geografische bestanddelen ervan, ook al zouden zij in combinatie met elkaar worden gebruikt. Uit overweging 10 van verordening (EG) nr. 583/2009 vloeit voort dat de toelaatbaarheid van het gebruik van niet-geografische bestanddelen van de volledige benaming niet mag worden beoordeeld uit het oogpunt van artikel 13, lid 1, tweede alinea, van de basisverordening.
- 10 Van een dergelijk recht is evenmin sprake krachtens § 126, lid 1, en § 127, lid 1, MarkenG, aangezien verzoekster geen gebruik heeft gemaakt van een benaming die identiek is aan de aanduiding van geografische herkomst. Er is geen sprake van een krachtens § 127, lid 4, MarkenG verboden misleiding omtrent de geografische herkomst, omdat op de litigieuze etiketten duidelijk wordt gewezen op het feit dat het product van Duitse makelij is.
- 11 II. Het beroep in Revision slaagt indien de door verzoekster gehanteerde benamingen „Balsamico” en „Deutscher Balsamico” § 135, lid 1, MarkenG, gelezen in samenhang met artikel 13, lid 1, eerste alinea, onder a) of b), van de basisverordening schenden.
- 12 1. Volgens artikel 13, lid 1, eerste alinea, onder a) en b), van de basisverordening zijn geregistreerde benamingen beschermd tegen [onder a)] elk direct of indirect commercieel gebruik van een geregistreerde naam voor producten die niet onder de registratie vallen, indien deze producten vergelijkbaar zijn met de onder deze

naam geregistreerde producten of indien het gebruik van de naam inhoudt dat misbruik wordt gemaakt van de faam van deze beschermde naam, ook wanneer deze producten als ingrediënt worden gebruikt, alsook tegen [onder b)] elk [Or. 6] misbruik, elke nabootsing of voorstelling, zelfs indien de werkelijke oorsprong van de producten of diensten is aangegeven, of indien de beschermde naam is vertaald, of vergezeld gaat van uitdrukkingen zoals „soort”, „type”, „methode”, „op de wijze van”, „imitatie” en dergelijke, ook wanneer deze producten als ingrediënt worden gebruikt. Indien de naam van een beschermde oorsprongsbenaming of een beschermde geografische aanduiding de naam van een product omvat die als een soortnaam wordt beschouwd, dan wordt het gebruik van die soortnaam overeenkomstig artikel 13, lid 1, tweede alinea, van de basisverordening niet beschouwd als strijdig met artikel 13, lid 1, eerste alinea, onder a) of b), van die verordening.

- 13 Verweersters vordering tot staking, die wordt bestreden met de vordering tot verkrijging van een negatieve verklaring voor recht, onderstelt dus dat de door artikel 1 van verordening (EG) nr. 583/2009 verleende bescherming van de volledige benaming „Aceto Balsamico di Modena” ook geldt voor het gebruik van de niet-geografische bestanddelen ervan („Aceto”, „Balsamico”, „Aceto Balsamico”).
- 14 2. Op grond van artikel 1 van verordening (EG) nr. 583/2009 is de in bijlage I bij deze verordening vermelde benaming „Aceto Balsamico di Modena (BGA)” geregistreerd in het register van beschermde oorsprongsbenamingen en beschermde geografische aanduidingen. Verzoeksters als „balsamico” omschreven producten vallen niet onder deze registratie, omdat zij niet voldoen aan de voorwaarden van het in bijlage II bij die verordening opgenomen productdossier van „Aceto Balsamico di Modena”.
- 15 3. Vereist is dat het Hof preciseert of de bescherming van de op grond van artikel 1 van verordening (EG) nr. 583/2009 geregistreerde volledige benaming „Aceto Balsamico di Modena (BGA)” ook geldt voor het gebruik van de niet-geografische bestanddelen ervan („Aceto”, „Balsamico”, „Aceto Balsamico”).

[Or. 7]

- a) Dat het mogelijk is dat een beschermde geografische aanduiding die bestaat uit meerdere bestanddelen, overeenkomstig artikel 13, lid 1, eerste alinea, onder a) of b), van de basisverordening niet alleen beschermd is tegen het gebruik van de volledige benaming, maar ook tegen het gebruik van bestanddelen ervan, volgt uit artikel 13, lid 1, tweede alinea, van de basisverordening en uit de rechtspraak van het Hof.
- 16 aa) Artikel 13, lid 1, tweede alinea, van de basisverordening regelt het bijzondere geval waarin een beschermde geografische aanduiding de als soortnaam beschouwde naam van een product bevat, en bepaalt dat het gebruik van deze soortnaam in dat geval niet wordt beschouwd als strijdig met artikel 13,

lid 1, eerste alinea, onder a) of b), van de basisverordening. Deze bepaling onderstelt dan ook dat het gebruik van het in een beschermd geografische aanduiding vervatte bestanddeel (te weten het gebruik van de naam van een product) een inbreuk op artikel 13, lid 1, eerste alinea, onder a) of b), van de basisverordening kán inhouden.

- 17 bb) Ook uit de rechtspraak van het Hof volgt dat de bescherming van een volledige benaming die is geregistreerd als oorsprongsbenaming of geografische aanduiding, eveneens kan gelden voor de bestanddelen ervan. Het Hof heeft geoordeeld dat het gebruik van het woord „parmezaan”, op grond van artikel 13, lid 1, eerste alinea, onder b), van de basisverordening [vroeger verordening (EEG) nr. 2081/92, vervolgens verordening (EG) nr. 510/2006, thans verordening (EU) nr. 1151/2010)], afbreuk doet aan de beschermd oorsprongsbenaming „Parmigiano Reggiano” (zie arrest van 26 februari 2008, Commissie/Duitsland, C-132/05, EU:C:2008:117 [OMISSIS]). Voorts heeft het Hof vastgesteld dat de vraag of het gebruik van de merknaam „Bavaria” afbreuk doet aan de beschermd geografische aanduiding „Bayerisches Bier”, moet worden beoordeeld uit het oogpunt van artikel 13 van de basisverordening (zie [Or. 8] arrest van 2 juli 2009, Bavaria en Bavaria Italia, C-343/07, EU:C:2009:415 [OMISSIS]).
- 18 b) De omvang van de bescherming van een beschermd geografische aanduiding die bestaat uit meerdere bestanddelen, kan evenwel door de uitvoeringshandeling die de Commissie vaststelt met het oog op de inschrijving van de naam, aldus worden beperkt dat die bescherming niet geldt voor het gebruik van de bestanddelen van die aanduiding.
- 19 aa) Zo is in artikel 1, tweede volzin, van verordening (EU) nr. 1122/2010 van de Commissie van 2 december 2010 houdende inschrijving van een benaming in het register van beschermd oorsprongsbenamingen en beschermd geografische aanduidingen [Gouda Holland (BGA)] bepaald dat de benaming „Gouda” mag blijven worden gebruikt op het grondgebied van de Unie, mits de in haar rechtsorde geldende beginselen en voorschriften in acht worden genomen. Daarover staat in overweging 8 van deze verordening het volgende te lezen:

„Het lijkt erop dat de opposanten niet naar de volledige benaming ‚Gouda Holland’ verwezen toen zij beweerden dat de registratie het voortbestaan van benamingen, handelsmerken of producten in gevaar zou brengen en dat de voorgestelde naam een soortnaam is, maar slechts naar een element ervan, namelijk ‚Gouda’. De bescherming wordt evenwel verleend aan de term ‚Gouda Holland’ in zijn geheel. Krachtens artikel 13, lid 1, tweede alinea, van verordening (EG) nr. 510/2006 mag de term ‚Gouda’ blijven gebruikt worden, mits de in de rechtsorde van de Unie geldende beginselen en voorschriften in acht worden genomen. Ter verduidelijking zijn het productdossier en de samenvatting dienovereenkomstig aangepast.”

- 20 Relevante bepalingen zijn ook te vinden in verordening (EU) nr. 1121/2010 van de Commissie van 2 december 2010 houdende inschrijving van een benaming in

het register van beschermde oorsprongsbenamingen en beschermde geografische aanduidingen [Edam Holland (BGA)].

[Or. 9]

- 21 Blijkens de rechtspraak van het Hof is deze beperking van de omvang van de bescherming van een beschermde geografische aanduiding doeltreffend. In verband met de bij de genoemde verordeningen geregistreeerde beschermde geografische aanduidingen „Gouda Holland” en „Edam Holland” heeft het Hof in het licht van artikel 1 en overweging 8 van deze verordeningen geoordeeld dat deze aanduidingen alleen beschermd zijn tegen het gebruik van de volledige benaming en niet tegen het gebruik van de bestanddelen „Gouda” en „Edam” (zie beschikkingen van 6 oktober 2015, Schutzgemeinschaft Milch und Milcherzeugnisse/Commissie, C-519/14 P, EU:C:2015:702 [OMISSIS] punt 21, en 6 oktober 2015, Schutzgemeinschaft Milch und Milcherzeugnisse/Commissie, C-517/14 P, EU:C:2015:700 [OMISSIS] punt 21).
- 22 bb) In het beroep in Revision wordt tevergeefs betoogd dat de Commissie met wat slechts opmerkingen over de omvang van de bescherming van de volledige benaming zijn in de overwegingen van de inschrijvingsverordening, de voorrang van de basisverordening niet kan tenietdoen waardoor de rechterlijke instanties de bevoegdheid zou worden ontzegd te onderzoeken of de in een beschermde aanduiding vervatte naam van een product een soortnaam is.
- 23 Het is juist dat, op grond van het beginsel van de hiërarchie van normen, in een uitvoeringsverordening niet mag worden afgeweken van de hogere basisverordening (zie arrest van 13 april 2011, Duitsland/Commissie, T-576/08, EU:T:2011:166, punt 100 en aldaar aangehaalde rechtspraak). De in het geding zijnde uitvoeringsverordeningen wijken echter niet van de basisverordening af doordat zij de omvang van de bescherming van de te registreren benaming bepalen. Volgens de opzet van de basisverordening is de Commissie bevoegd om in gevallen waarin aankondigingen van bezwaar worden ingediend en waarin geen overeenstemming wordt bereikt, een besluit over de registratie van de aanduiding vast te stellen [zie artikel 51 en artikel 52, lid 3, onder b) van de basisverordening].

[Or. 10]

- 24 cc) Dat de door de registratie verleende bescherming van de benaming beperkt kan worden, blijkt tevens uit het feit dat de aanvrager kenbaar kan maken dat hij geen bescherming vraagt voor bepaalde delen van een volledige benaming. Zo wordt in talrijke voetnoten van verordening (EG) nr. 1107/96 van de Commissie van 12 juni 1996 betreffende de registratie van de geografische aanduidingen en oorsprongsbenamingen in het kader van de procedure van artikel 17 van verordening (EEG) nr. 2081/92 van de Raad erop gewezen dat er geen bescherming wordt gevraagd voor afzonderlijke bestanddelen zoals „Camembert”

in de volledige benaming „Camembert du Normandie“ of „Emmental” in de volledige benaming „Emmental de Savoie”.

- 25 Voorts is bijvoorbeeld in overweging 5 van verordening (EG) nr. 737/2005 van de Commissie van 13 mei 2005 tot aanvulling van de bijlage bij verordening (EG) nr. 2400/96 in verband met de inschrijving van een benaming in het „Register van beschermde oorsprongsbenamingen en beschermde geografische aanduidingen” (Ricotta Romana) – (BOB) gepreciseerd dat de aanvraag uitsluitend de bescherming van de samengestelde benaming „Ricotta Romana” betreft en dat de term „Ricotta” vrij mag worden gebruikt. Dat de bescherming niet geldt voor bestanddelen van de volledige benaming, volgt in dergelijke gevallen uit de inschrijvingsverordening zelf [OMISSIS].
- 26 In het arrest „Fromagerie [REDACTED] heeft het Hof vastgesteld dat de bescherming van een samengestelde oorsprongsbenaming niet noodzakelijk ook geldt voor alle bestanddelen daarvan indien in de inschrijvingsverordening geen voetnoot is opgenomen volgens welke voor een deel van de benaming geen bescherming wordt gevraagd (zie arrest van 9 juni 1998, [REDACTED] C-129/97 en C-130/97, EU:C:1998:274 [OMISSIS]).

[Or. 11]

- 27 c) In het onderhavige geval pleiten de overwegingen 3, 5 en 10 van verordening (EG) nr. 583/2009 voor een beperking van de omvang van de bescherming tot de volledige benaming „Aceto Balsamico di Modena”, met uitsluiting van de niet-geografische bestanddelen ervan. Deze overwegingen luiden:

„(3) Het bezwaar van Duitsland had met name te maken met de vrees dat de registratie van de beschermde geografische aanduiding ‚Aceto Balsamico di Modena’ nadelig zou zijn voor producten die reeds minstens vijf jaar legaal op de markt zijn en onder de benamingen Balsamessig/Aceto balsamico worden verkocht, en met het feit dat laatstgenoemde benamingen soortnamen zouden zijn. Duitsland heeft er ook op gewezen dat er onduidelijkheid bestaat omtrent de productiefasen die verplicht in het geografische gebied van oorsprong moeten plaatsvinden.

(5) Griekenland heeft gewezen op de belangrijke productie op zijn grondgebied van balsamicoazijn die onder meer onder de benaming ‚balsamico’ of ‚balsamon’ op de markt wordt gebracht, en bijgevolg op de ongunstige gevolgen van de registratie van de benaming ‚Aceto Balsamico di Modena’ voor vorengenoemde producten die eveneens reeds minstens vijf jaar legaal op de markt zijn. Griekenland beweert eveneens dat de termen ‚aceto balsamico’, ‚balsamic’ enz. soortnamen zijn.

(10) De bewering van Duitsland en Griekenland als zou de voor registratie voorgestelde benaming een soortnaam zijn, sloeg niet op de volledige benaming, te weten ‚Aceto Balsamico di Modena’, maar slechts op bepaalde

bestanddelen ervan, namelijk de termen ‚aceto‘, ‚balsamico‘ en ‚aceto balsamico‘, of vertalingen daarvan. Welnu, de bescherming wordt verleend aan de volledige benaming ‚Aceto Balsamico di Modena‘. De niet-geografische bestanddelen van de volledige benaming mogen, ook in combinatie met elkaar en/of na vertaling, op het grondgebied van de Gemeenschap worden gebruikt met inachtneming van de beginselen en regels die gelden in het Gemeenschapsrecht.”

- 28 Met de uiteenzetting in de derde volzin van overweging 10 heeft de Commissie mogelijksterwijs tot uitdrukking gebracht dat de bescherming van de volledige benaming niet geldt voor de niet-geografische bestanddelen daarvan, die volgens de beweringen van Duitsland en Griekenland in de bezwaarprocedure soortnamen waren.

[Or. 12]

- 29 Doordat in de voor het hoofdgeding relevante verordening (EG) nr. 583/2009 niet uitdrukkelijk wordt verwezen naar artikel 13, lid 1, tweede alinea, van de basisverordening, kan de rechtsvraag – mede gelet op de bovengenoemde verordeningen, waarin wel een dergelijke verwijzing is opgenomen – niet op ondubbelzinnige wijze worden opgelost. Veeleer zou de in overweging 10 van verordening (EG) nr. 583/2009 vervatte formulering dat de niet-geografische bestanddelen van de volledige benaming mogen worden gebruikt „met inachtneming van de beginselen en regels die gelden in het Gemeenschapsrecht” – gelet op onder meer de relevante formulering van artikel 1, tweede volzin, van verordeningen (EU) nrs. 1121/2010 en 1122/2010 – kunnen worden opgevat in de zin van een beperking van het voorwerp van de bescherming.

- 30 d) Anders dan verzoekster tot Revision heeft aangevoerd, zou de aanname van een beperking van de bescherming tot de volledige benaming niet in tegenspraak zijn met de registratie van de beschermde oorsprongsbenamingen „Aceto Balsamico Tradizionale di Modena” en „Aceto Balsamico Tradizionale di Reggio Emilia” op grond van verordening (EG) nr. 813/2000 van de Raad van 17 april 2000 tot aanvulling van de bijlage bij verordening (EG) nr. 1107/96 van de Commissie betreffende de registratie van de geografische aanduidingen en oorsprongsbenamingen in het kader van de procedure van artikel 17 van verordening (EEG) nr. 2081/92. Het is juist dat deze verordening, in tegenstelling tot verordening (EG) nr. 583/2009, geen verwijzing naar het vrije gebruik van de niet-geografische bestanddelen van de volledige benamingen bevat, zodat de toelaatbaarheid van het gebruik van de niet-geografische bestanddelen van deze benamingen van geval tot geval moet worden beoordeeld aan de hand van artikel 13, lid 1, eerste alinea, onder b), en tweede alinea, van de basisverordening.

[Or. 13]

- 31 Het ontbreken van verwijzingen naar een beperkte omvang van de bescherming in verordening (EG) nr. 813/2000, wat mogelijksterwijs het gevolg is van het feit dat

geen enkele lidstaat in de voorafgaande inschrijvingsprocedure aankondigingen van bezwaar heeft ingediend als bedoeld in artikel 7 van verordening (EG) nr. 2081/92 (thans artikelen 51 en 52 van de basisverordening), staat evenwel niet in de weg aan een beperking van de omvang van de bescherming van de in het hoofdgeding aan de orde zijnde, later geregistreerde volledige benaming.

[OMISSIS]